

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

KAREL DE GROTELAAN 47

Datum aanwijzingsbesluit: 09-01- 2024
Grondslag: Gemeentelijk monument overeenkomstig
Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven
Monumentnummer: GM0477

BASISGEGEVENS

Adres	Karel de Grotelaan 47
Stadsdeel	Gestel
Perceelnummer	GTL01 D 2318
Categorie	Praktijkwoning
Bouwtype	Praktijkwoning
Bouwjaar	1962
Architect	ir. J.A.M. de Haan b.i., Eindhoven
Opdrachtgever	-
Bouwstijl	Shakehands
Kunst	-
Huidige functie	Onbekend
Oorspronkelijke functie	Praktijkwoning (woning en praktijkruimte voor arts)
Aard van bescherming	De volledige bebouwing, maar enkel het exterieur.
Onderdeel complex	-

EINDHOVEN

OMSCHRIJVING

Omschrijving

Voormalige woning met praktijk voor een arts, circa 1962 gebouwd naar ontwerp van de Eindhovense architect ir. J.A.M. de Haan b.i.. De woning met praktijkruimte is gesitueerd op de noord-oost-hoek van de Karel de Grotelaan met de Hertog Jan 1 Laan. Het pand is opgebouwd uit een hoofdzakelijk blokvormig hoofdvolume met de woonruimtes, en een lager eenlaags volume aan drie zijden met ondermeer de voormalige praktijkruimte. Met de hoofdzakelijk in baksteen opgemetselde gevel, en onder meer betonnen banden en opvallend sculpturale balkon, onderscheidt het gebouw zich van de veelal uniforme en grootschalige wandbebouwing met woningbouw in stroken aan de centrale wijkweg Karel de Grotelaan.

Motivering

De voormalige praktijkwoning is van grote architectuurhistorische waarde als ontwerp van de Eindhovense architect J.A.M. de Haan en de naoorlogse stijlkenmerken van de shake-hands, die tot uitdrukking komt in de in hoofdopzet vrij gaaf bewaard gebleven gevels. Het pand is van cultuurhistorische waarde als voormalig onderdeel van de medische infrastructuur in de wijk, die tot uitdrukking komt in de verdeling van woning in hoofdvolume met entree en zijvleugel, en een praktijkdeel in de andere zijvleugel met zelfstandige entree. Het pand is zeer zichtbaar gesitueerd aan de centrale as in de grotendeels naoorlogse buurten Oude Spoorbaan en Hagenkamp van Eindhoven.

Karel de Grotelaan 47 betreft blauwe contour

Aanvullende foto's

Waardering

Architectuur-, bouw- en kunsthistorische waarde

De voormalige praktijkwoning is van grote architectuurhistorische waarde als ontwerp van de Eindhovense architect J.A.M. de Haan en de naoorlogse stijlkenmerken van de shake-hands, die tot uitdrukking komt in de in hoofdopzet vrijwel gaaf bewaard gebleven gevels. Het is een typologisch goed voorbeeld van een praktijkwoning.

Stedenbouwkundige of ensemblewaarde

Het pand is zeer zichtbaar gesitueerd aan de centrale as Karel de Grotelaan door de buurten Hagenkamp en Oude Spoorbaan in Eindhoven, die in hoofdopzet uit de naoorlogse periode dateren en in samenhang daarmee is ontworpen.

De voormalige woning met praktijk in zijvleugel vormen een ensemble, en geven door de unieke gevelcompositie en vrijwel vrijstaande ligging uitdrukking aan een van de voormalige medische voorzieningen in de wijk.

Cultuurhistorisch belang

Het pand is van cultuurhistorische waarde als onderdeel van de voormalige medische infrastructuur op buurtniveau, die tot uitdrukking komt in het onderscheid van woning in voormalig hoofdvolume met entree in zijvleugel, en praktijkdeel in andere lagere zijvleugel.

Gaafheid en herkenbaarheid

De gevels zijn in hoofdopzet nog vrij gaaf, met kenmerkende onderdelen voor de shake-hands stijl zoals in onder meer de gemetselde gevels, betonnen banden en balkon, en houten kozijnen.

Zeldzaamheid

Het pand is vanwege de gaafheid een steeds zeldzamer wordend goed voorbeeld van een naoorlogse praktijkwoning in Eindhoven.

Beschrijving

Ontwikkelingsgeschiedenis

Het gebouw is circa 1962 gebouwd naar ontwerp van architect J.A.M. de Haan. Opdrachtgever was volgens de bouwvergunningstekeningen de heer Dr. J. Velzeboer, een huisarts die in een aangebouwde vleugel zijn artspraktijk met zelfstandige entree vestigde. Het gebouw was onderdeel van een van de kleinschalige (medische) voorzieningen in de buurt. Dr. Velzeboer is destijds een van de clubartsen geweest van de Eindhovense voetbalclub P.S.V.

Architect B.N.A. ir. J.A.M. (Jos) de Haan b.i. (1924-2017) was in de naoorlogse jaren een Eindhovense architect. De woning met praktijk was is een van de vroege projecten van de architect. Hij was lid van de familie Haan waarvan meerdere leden in Eindhoven gevestigd waren. Hij heeft tevens een fotocollectie geschonken aan Stichting Eindhoven in Beeld.

Het pand is gebouwd in een stijl die wel shake-hands wordt genoemd, een combinatie van modern en traditioneel en kenmerkend voor de naoorlogse periode. In dit geval is de baksteen-toepassing aan de gevels traditioneel te noemen, en de gevelopeningen als een asymmetrische moderne compositie. Kenmerkend is tevens het ranke betonnen balkon met de cirkelvormige

openingen. Het hoger opgaande blokvormige hoofdvolume, contrasteert met de entree en praktijkruimte op een asymmetrische plattegrond in de plintlaag. Daarmee is de stijl kenmerkend voor het begin van de jaren zestig van de naoorlogse periode in Nederland. Als unieke eenmalige vorm vrij gesitueerd op een kavel contrasteert het met de uniforme reeksen wandbebouwing langs de centrale wijkweg.

Op de oorspronkelijke vergunningstekening uit 1961 wordt de terreinafscheiding van achtertuin aangeduid met een tuinmuur, zodat de sfeer van een patio ontstaat. Of die muur thans aanwezig is, is onbekend: deze is vanaf de openbare weg niet te zien.

Het gebouw heeft een nog grotendeels oorspronkelijk exterieur. Het hoofdvolume is nog vrijwel intact evenals details als meerdere houten kozijnen. Het vrijstaande volume wordt omgeven door een aangelegde tuin en is toegankelijk via tuinpaden aan twee zijden. Op recente luchtfoto's is te zien dat op het dak van het hoge volume recente zonnepanelen zijn aangebracht, deze zijn niet zichtbaar vanaf de openbare weg.

Onder de bescherming valt het gehele gebouw, met hoger opgaand volume en twee lagere zijvleugels. De twee toegangspaden naar de straten in de groene setting met de open zichtrelatie tussen openbare weg en gebouw zijn als structuur van belang voor de afleesbaarheid van de typologie van de voormalige praktijkwoning.

In de tuin staat een beeld met geometrische vormen waarvan geen gegevens beschikbaar zijn. Nader contact met de eigenaar zou hierover meer informatie kunnen verschaffen.

Situering

Het pand is gesitueerd op de noordoost-hoek van de Karel de Grotelaan met de Hertog Jan 1 Laan. Het is vrij gesitueerd op een kavel, en wordt rondom omgeven door een aangelegde tuin. De woning is aan de noordwestzijde toegankelijk via een entree aan een pad aan de Karel de Grotelaan. De voormalige praktijkruimte is toegankelijk via een pad aan de andere straat, de zuidelijke Hertog Jan 1 Laan. Oostelijk van het perceel is een openbare toegang naar een niet tot het perceel behorend achterterrein met garageboxen, kenmerkend voor de naoorlogse periode in Eindhoven.

Ruimtelijke / bredere context

De Karel de Grotelaan is een zeer prominente laan centraal door hoofdzakelijk naoorlogse buurten, waartoe ook Oude Spoorbaan, Hagenkamp, Genderdal en Blaarhem behoren. Het gebied ligt aan de zuidwestzijde van Eindhoven, en ligt tussen het centrum van Eindhoven en Gestel. Het is een van de zogeheten 'bloembladen', in de bloemvormige opzet van uitbreidingsplannen in de naoorlogse periode. Het bloemblad wordt op hoofdlijnen begrensd door twee waterlopen, de Dommel en de Gender met groenstroken. De Karel de Grotelaan is in zo'n bloemblad de centrale as. De voormalige praktijkwoning ligt vrijwel aan het begin/eind van de Karel de Grotelaan, dichtbij het centrum van Eindhoven.

Het uitbreidingsplan in hoofdzaken voor Eindhoven van 1946-1951 is opgezet volgens 'bloembladen', rond een centrale kern. In dat plan vormen vijf uitbreidingswijken rondom het centrum gezamenlijk een soort bloem. Elk bloemblad is op te vatten als een wijk, of een parochie. En in elke wijk waren voorzieningen (zoals winkels, scholen, religie, medisch, sport) zodat de wijk een volwaardige stadswijk was. De praktijkwoning was een van die voorzieningen op wijk/buurtniveau

die werd geaccentueerd door de unieke vorm. Langs de centrale as verrees vooral grootschalige wandbebouwing, repeterende woonstroken in meerdere typen veelal geschakeld gebouwd omgeven door semi-openbaar groen, in reeksen langs wegen. De praktijkwoning onderscheidt zich juist daarvan als een afwijkend volume met een particuliere tuin en een eenmalig ontwerp.

Gebouwbeschrijving

Hoofdvorm en constructie

Woning en praktijkgedeelte zijn opgebouwd uit hoofdzakelijk twee volumes. Het in drie bouwlagen (begane grond en twee verdiepingen) hoger opgaande hoofdvolume is hoofdzakelijk een blokform, met aan twee zijden eenlaagse vleugels opgetrokken op een asymmetrische plattegrond. Beide volumes zijn afgedekt door een plat dak.

De gevels zijn opgemetseld uit baksteen in wildverband. De dakranden zijn voorzien van een betonnen geschilderde band, die zowel op de tweede verdieping zichtbaar is, en als een doorlopende band tussen de begane grondlaag en eerste verdieping. De gevelopeningen zijn voor het merendeel gevuld met geschilderde houten pui, waarvan nog een groot deel oorspronkelijk oogt. De waterdorpels van kozijnen zijn voorzien van donkere platen. De vloer van de begane grond is volgens de vergunningstekeningen deels uitgevoerd als 'Perfora' (een holle baksteen) en stampbeton bij de garage. De vloer en de dakplaat van de verdiepingen is uitgevoerd als 'Cusveller' systeem, een bekend beton-systeem in die tijd.

Exterieur

De **noordwest-gevel**, op de vergunningstekening genoemd als voorgevel, is georiënteerd op de Karel de Grotelaan. De asymmetrische gevelcompositie bestaat uit het hoger opgaande volume en twee, terugliggende, zijvleugels aan weerszijde van verschillende lengte. Het hogere volume heeft een verticale samengestelde vensterstrook die over alle drie de bouwlagen doorloopt. Rechts daarvan is op de begane grond een vrijwel vierkant venster. De linker eenlaagse vleugel heeft een grote vernieuwde garagedeur, met nog metalen scharnieren als restant van de oude deur. Geheel links een deur. De rechter eenlaagse vleugel, van de praktijkruimte, is blind.

De **zuidwest-gevel**, georiënteerd op de Hertog Jan 1 Laan, is eveneens asymmetrisch. Rechts van het hogere volume ligt het lagere, vooruitspringende eenlaagse deel van de praktijkruimte. De begane grond heeft links twee grote woonkamervensters en een venster pui die een deur heeft vervangen. De verdieping van het hogere deel heeft een venster met rank vormgegeven betonnen balkon met drie cirkelvormige openingen. Het balkon is toegankelijk via een deur. Het ronde venster rechts ervan heeft een kleppend stalen kozijn en half transparant glas. De tweede verdieping heeft een band van zes vensters. De gevel van de eenlaagse praktijkvleugel heeft een luifel. Links is een pui met kozijnen en een entree met vernieuwde deur met bovenlicht. De latere garagedeur rechts heeft een eerdere pui-indeling vervangen.

De **noordoost-gevel** heeft in het hoger opgaande volume op de begane grond de hoofdentree van de woning. De entree heeft een houten deur met houten kozijnen en bovenlichten en verticale zijvensters. De verdieping heeft een over twee bouwlagen doorlopend verticale vensterreeks. Rechts ervan springt het volume van het trappenhuis uit. Links ervan een klein venster. Op de hoek is een gerepareerde gemetselde schoorsteen die boven de dakrand uitsteekt. De noordoost-gevel van de eenlaagse praktijkvleugel is vanaf de openbare weg niet geheel te zien: op de tekening wordt deze aangeduid met twee samengestelde vensters naar de binnentuin.

De **zuidoost-gevel** is niet geheel zichtbaar vanaf de openbare weg. De lagere praktijkvleugel heeft een blinde muur. De begane grond heeft volgens de ontwerptekeningen enkele vensters en een deur. Praktijkvleugel is via een smalle luifel verbonden met de garagevleugel. De twee vensters met middenstijl van de verdieping zijn wel zichtbaar. De gemetselde schoorsteen steekt boven de daklijst uit.

Interieur

Het interieur is voor deze beschrijving niet geschouwd. Op basis van de bouwvergunningstekening valt het volgende op te merken. De woonruimtes zijn ondergebracht in het hogere volume en de vleugel aan de Karel de Grotelaan. De voormalige praktijkwoning was gesitueerd in de vleugel aan de zijstraat. Kenmerkend in de plattegrond is het hoofdtrappenhuis, bereikbaar via de hal met de hoofdentree, in het deels uitgebouwde volume met aan weerszijde de vensters in verticale banden.

Perceelinrichting/tuin

Het gebouw is grotendeels vrijliggend gebouwd en wordt omgeven door een aangelegde tuin. Tussen gebouw en openbare weg (twee straten) is zichtrelatie. Vanaf elke straat is het pad naar het gebouw van belang als structuur. De inrichting daarvan maakt de voormalige dubbele functie afleesbaar.